

शोधनिर्देशक

डा. गोपालप्रसाद शर्मा अधिकारी

सह-प्राध्यापक

बाँके जिल्लाको थारु जातिको भाषा र संस्कृतिको विश्लेषण

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

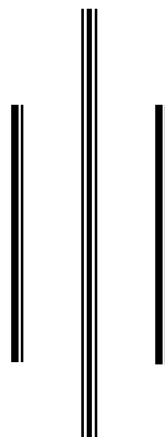
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तर्गत

नेपाली शिक्षण विभाग

महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, नेपालगन्ज

स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षको दोश्रो पत्रको प्रयोजनार्थ प्रस्तुत

शोधपत्र

प्रस्तोता

यशस्वी कोइराला

नेपाली शिक्षण विभाग

महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, नेपालगन्ज, बाँके

२०६६

सिफारिश-पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, नेपालगन्ज स्नातकोत्तर तह नेपाली द्वितीय वर्षका छात्रा यशस्वी कोइरालाले यस नेपाली शिक्षण विभागमा प्रस्तुत 'बाँके जिल्लाको थारु जातिको भाषा र संस्कृतिको विश्लेषण' नामक शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । म यो शोधकार्यबाट सन्तुष्ट छु । अतः म यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि नेपाली विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति- २०६६।

शोधनिर्देशक

डा. गोपालप्रसाद शर्मा अधिकारी

सह-प्राध्यापक

महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, नेपालगन्ज, बाँके

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस
नेपाली शिक्षण विभाग
नेपालगञ्ज

स्वीकृति-पत्र

स्नातकोत्तर तह नेपाली द्वितीय वर्षका विद्यार्थी यशस्वी कोइरालाद्वारा यस नेपाली शिक्षण विभागमा प्रस्तुत 'बाँके जिल्लाको थारु जातिको भाषा र संस्कृतिको विश्लेषण' नामक शोधकार्यलाई नेपाली विषयमा स्नातकोत्तर तह उपाधिका निम्ति स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

हस्ताक्षर

१. अध्यक्ष- श्री गोपालप्रसाद शर्मा अधिकारी, विभागीय प्रमुख
२. सदस्य- श्री वाह्य परीक्षक
३. सदस्य- श्री गोपालप्रसाद शर्मा अधिकारी शोधनिर्देशक

मिति- २०६९।

कृतज्ञता-ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले स्नातकोत्तर तह नेपाली दोस्रो वर्षको आंशिक अङ्कभार परिपूर्ति गर्ने उद्देश्यले तयार पारेकी हुँ । मैले बाँकेका थारुहरुको भाषा र संस्कृतिकामा खोज गर्न प्रयत्न गरेकी हुँ । यसमा सम्पूर्ण पक्षको हुबहु यथार्थता प्रष्ट हुन नसकेको भए पनि जेजति दिन सके, यसलाई बाँकेका थारु सम्बन्धी जिज्ञासा राखेर अध्ययन गर्न चाहने महानुभावहरुलाई यसले केही हदसम्म सहयोग गर्नेछ, भन्ने विश्वास लिएकी छु ।

शोधपत्रलाई अन्तिम रूप दिंदासम्म विभिन्न विद्वान व्यक्तित्वहरुबाट अविष्मरणीय सहयोग, सुझाव र मार्गनिर्देशन प्राप्त भएको छ । त्यस सन्दर्भमा पर्याप्त व्यस्तताका बावजुद पनि आफ्नो अमूल्य समय दिएर मलाई उचित मार्गदर्शन गर्नुहुने महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, नेपालगन्जका सहप्राध्यापक एवं शोधनिर्देशक आदरणीय गुरुवर श्री डा. गोपालप्रसाद शर्मा अधिकारीज्यूप्रति कृतज्ञता-ज्ञापन गर्दछु ।

मेरो शोधपत्र स्वीकृत गराई शोधपत्र तयार गर्ने अभिलाषा पूरा गरिदिने महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पसका क्याम्पस प्रमुख श्री राजितराम पाठकज्यूप्रति कृतज्ञ छु । प्रस्तुत शोधपत्र लेखनका सन्दर्भमा सामाग्री सङ्कलनमा सहयोग गर्नुहुने आदरणीय श्री अमरबहादुर खत्री, श्री भगताराम थारु, श्री कन्हैलाल थारु, श्री भवानी थारु, श्रीमती कैलाशपति थारु तथा शाखा तथ्याङ्क कार्यालय, बाँकेप्रति हार्दिक कृतज्ञता अर्पण गर्दछु । साथै यस कार्यमा सल्लाह र सुझाव प्रदान गर्नुहुने मेरा पिता श्री शारदाप्रसाद कोइराला तथा श्रीमान् श्री लक्ष्मण पाण्डेप्रति आभार प्रकट गर्न चाहन्छु । मेरो उज्ज्वल भविष्यको कामना गर्नुहुने मेरो घरपरिवार, माता र शुभचिन्तकहरुको प्रेरणा प्रति पनि कृतज्ञ छु ।

प्रस्तुत शोधपत्रलाई अन्तिम रूप दिने क्रममा प्राविधिक कार्यमा छिटो र शुद्धताका साथ शोधपत्रलाई व्यवस्थित ढङ्गबाट टङ्गण गरी सहयोग गर्नुहुने न्यू लुम्बिनी पुस्तक पसल, नेपालगन्जका सञ्चालक श्री सबिन लुईटेलज्यूप्रति पनि धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

अन्तमा प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मुल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, नेपालगन्ज, नेपाली विभागसमक्ष पेश गर्दछु ।

२०६६।

यशस्वी कोइराला
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
महेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस
नेपाली विभाग
नेपालगन्ज, बाँके
२०६६

विषयसूची

परिच्छेद एक- शोधपरिचय	१-५
१.१ शोधशीर्षक	२
१.२ शोधकार्यको प्रयोजन	२
१.३ विषय परिचय	२
१.४ समस्या कथन	२
१.५ शोधकार्यको उद्देश्य	३
१.६ पूर्वकार्यको समीक्षा	३
१.७ शोधकार्यको औचित्य	४
१.८ शोधकार्यको सीमाङ्कन	४
१.९ शोधविधि	५
१.१० शोधपत्रको रूपरेखा	५

परिच्छेद दुई : बाँके जिल्लाको थारु जातिको परिचय	६-३३
२.१ बाँके जिल्लाको मानचित्र	७
२.२ बाँके जिल्लाको परिचय	८
२.३ थारु जातिको परिचय	१२
२.४ थारु जातिको उत्पत्ति	१४
२.५ थारु जातिको वर्गीकरण	१७
२.६ बाँके जिल्लाका थारु जाति परिचय	२१
२.६.१ बाँके जिल्लाका थारु जातिको भेषभूषा र खानपान	२२
२.६.२ बाँके जिल्लाका थारु जातिको शैक्षिक स्थिति	२५
२.६.३ आर्थिक स्थिति	२९

परिच्छेद तीन : बाँकेका थारु जातिको चाडपर्व र संस्कारहरु	३४-६९
३.१ थारु जातिका चाडपर्वहरु	३५
३.१.१ माघी (माघे संक्रान्ति)	३५
३.१.२ बरका अत्वारी	३८
३.१.३ डस्या (दर्शौ)	४०
३.१.४ डेवारी (तिहार)	४२
३.१.५ दुरेहरी (होली)	४३
३.१.६ बखैया मिभनी	४४
३.१.७ बरका कलवा/ कलवा खैना	४४

३.१.८ हरढावा (हर धुवाई)	४५
३.१.९ पेन्ड्या :	४५
३.१.१० शिरुवा पावैन	४५
३.१.११ गुरिया/गुरही	४६
३.१.१२ अष्टिम्की (कृष्ण जन्माष्टमी)	४६
३.१.१३ अग्रहनी पूर्णिमा	४७
३.१.१४ चौठी चान	४८
३.२ बाँकेका थारु जातिको संस्कारहरु	४८
३.२.१ जन्म	४९
३.२.२ घट्टवा जैना	४९
३.२.३ ठस्यौरा पूजा	५०
३.२.४ नाम राख्ने	५०
३.२.५ छुटियाँबार/मुण्डन/क्षौरकर्म	५१
३.२.६ छठिवरी	५२
३.२.७ सोहिन्या विदाई	५२
३.२.८ पुत बहाउ	५२
३.२.९ विवाह (भ्वाज)	५२
३.२.१० सत्गत् (अन्तेष्टी)	६४
३.२.११ मर्नी-कर्नी	६७
३.२.१२ सहाद/पित्रहवा	६८

परिच्छेद चार : बाँकेका थारु जातिको भाषा, लोकसाहित्य र प्राचीन तीन ग्रन्थ

७०-१०५

४.१ थारु भाषा परिचय	७१
४.२ थारु भाषिका	७४
४.३ थारु भाषाको उत्पत्ति	७६
४.४ थारु भाषाको वर्गीकरण	७९
४.५ बाँके जिल्लामा बोलिने थारु भाषाको अध्ययन	८३
४.६ बाँकेमा बोलिने थारु भाषाको विश्लेषण	८६
४.७ लोकसाहित्य	८९
४.७.१ लोकगीत	९१
४.७.२ लोकनृत्य	९६
४.८ प्राचीन तीन ग्रन्थहरु	१०१

परिच्छेद पाँच - निष्कर्ष

१०६-१०९

सन्दर्भसामग्री